

VĚSTNÍK

SPOLEČNOSTI ANNY PAMMROVÉ

Účastníci Poetického odpoledne na Pammrově (13. 8. 2025)

82

prosinec 2025

První sníh

Suzanne Renaud

V zahradě s jesenními ptáky ze zlata,
hle, lehounká jsou tenata:
sníh.

Růže má ještě rudé plameny,
ztracený skvost, grál ztajený,
třpytí se grál a na něm rozepjatá
andělů křídla: sníh.

Pěšinky ptáků, loučení léta,
písmenky z křišťálů záře,
čte si je vítr, stírá a splétá,
tu šepot, tu váhavá věta,
čárky a znamení snáře,
sníh...

Kopečky stulené na souvrati,
jež jako hroby dětí se tratí;
vlekou se dlouhými kříži
povedou za lesy na obzoru
chvějivý průvod na svatou horu –
sníh!

Milí přátelé,

v úvodu minulého věstníku jsem psala, že se jeho obsah „nese v radostném duchu“, a jsem ráda, že i druhá půle výročního pammrovského roku si podržela tento ráz.

V polovině srpna jsme se s některými našimi členy a přáteli sešli na Poetickém odpoledni na Pammrově. Napili jsme se vody ze studánky a na blízkém lesním palouku se jednoduchým dechovým a jógovým cvičením sladili s okolím a sebou navzájem, poté jsme v kruhu sdíleli své oblíbené verše různých autorů, i Anniny samozřejmě. Nakonec jsme díky vstřícnosti paní Mačichové navštívili i zahradu domku Anny Pammrové.

V září jsme se úspěšně prezentovali v Praze na konferenci Ženy v české filozofii, o dění během dvou dnů jejího konání podrobně informuje text Hany Tenory Pokorné. Vydali jsme se také na slavnostní setkání SOB v Jaroměřicích. V říjnu jsme pak o sobě dali vědět v Brně v Mahenově památníku přednáškou *Mystické prvky v díle Anny Pammrové* a také se po letech vypravili znovu na výlet do Petrкова. V listopadu se pak odehrála přednáška Heleny Pernicové v Hradci Králové.

Rovněž poslední měsíc roku nás potěšil – v internetovém časopise i-kanon.cz, zaměřeném na literární kritiku a teorii, byl zveřejněn článek badatelky a editorky Daniely Iwashity *Komu dílo zanechám*, napsaný při příležitosti naší jarní reedice veršů Anny Pammrové. Se svolením autorky – a s velkým poděkováním za ocenění naší vydavatelské činnosti – tento článek sdílíme a umístili jsme ho na počátek tohoto čísla.

At' nás všechny i nadále provází kladný životní pocit!

Helena Pernicová

Komu dílo zanechám

(Nad reedicí veršů Anny Pammrové)

Daniela Iwashita

Knihy Anny Pammrové (1860–1945) vycházely zpravidla mnohem později, než byly psány, ale příliš brzo na to, aby byly přijímány. K radikálnosti psaní na pomezí filozofie, poezie, ekologie a svěbytného zkoumání ženské otázky se družilo autorčino rozhodnutí nedbat na společenské ani literární konvence, distancovat se od soudobé kultury i jazykových pravidel, resignovat na „čitelnost“ a přijatelnost. I proto její texty dílem vůbec nenašly své vydavatele, dílem vycházely v časopisech nebo nakladatelstvích na okraji, někdy bez potřebné redakce.

První knihu, esejistickou prózu *Alfa. Embryonální pokus o řešení ženské otázky* (Cyril M. Höschl 1917), přivítal autorčin korespondenční přítel Otokar Březina slovy: „Není pro každého Vaše kniha; ale je cítěna mocně, velce a čistě. Má odvalu domyslití svůj problém až do posledních důsledků. Nebojí se závratí, jež stihá některé příliš časně vyslovené pravdy. Jednostrannost její je nevyhnutelným údělem každého vášnivého lidského poznání. Nesmiřitelná jako oheň, silná jako smrt je láska toužící po absolutnu, odsouzená trpěti ve vězení těla a země, odměňovaná jedinečným. Až bude Vaše kniha vydána znova, bude třeba postarati se o jazykovou revizi, na niž vydavatel Vaší knihy nestačil a již vykonají s radostí přátelé Vašeho díla“ (23. května 1917, citováno z *Korespondence* Otokara Březiny v edici Petra Holmana, Host 2004).

Alfa stejně jako další původní knihy *O mateřství a pamateřství. Podivné úvahy Anny Pammrové* (1919) nebo *Zápisky nečitelné* (1936) však od té

doby nikdy nevyšly a s výjimkou první z nich, která je digitalizována, nejsou čtenářům dostupné. Až od počátku nového tisíciletí věnuje soustavnou vydavatelskou pozornost autorčiným pracím tišnovská Společnost Anny Pammrové, která pro nakladatelství Sursum postupně připravila k vydání nedokončený rukopis memoárové autobiografické prózy *Antieva* (eds. Jitka Bednářová a Vlasta Urbánková, 2003), knihu Almy Křemenové *Anna Pammrová – životopis*, čerpající i z deníkových zápisků Pammrové (ed. Petr Holman, 2005), část dopisů z desátých a dvacátých let mj. s rodinou Havlových (ed. Ladislav Soldán, 2009) a konečně i druhé vydání esejistické prózy z roku 1925 *Cestou k zářnému cíli* (ed. Helena Pernicová, 2017). Letos tato řada pokračuje reedicí souboru básní *Divočinu slov mi nech...* (ed. Helena Pernicová), který původně sestavil Jiří Kuběna pro nakladatelství Vetus Via v roce 2000. Proč jako připomínku dvojího autorčina výročí zvolila Společnost Anny Pammrové právě tuto knihu?

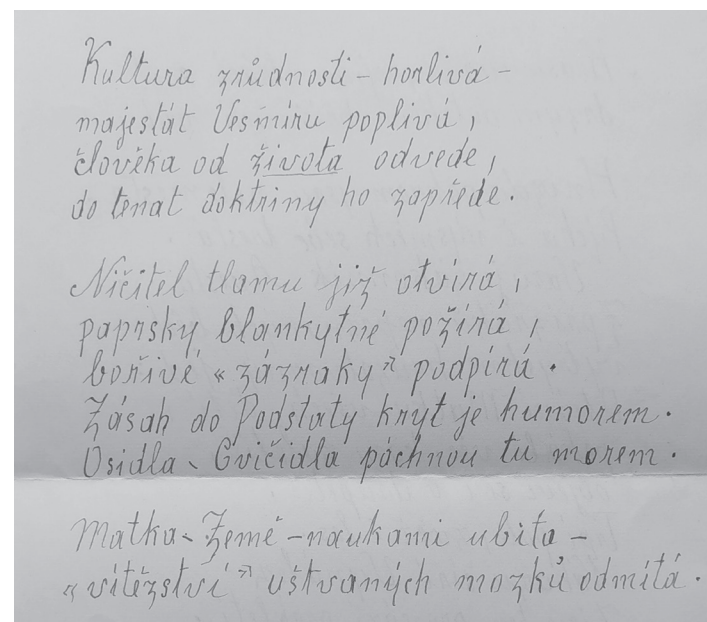
Krátké veršované útvary umožňují naráz přehlédnout jednu oblast autorčiny tvorby v průřezu od počátku století až do čtyřicátých let. Kuběnovu uspořádání do oddílů navíc zdůrazňuje její konstantní témata: soužití s přírodou („Trvale s hlinou ve styku, / ať slunno nebo šero. / V jedné ruce motyku, / v druhé ruce pero. // Půdu tvrdou vzdělávám. / Skrovnou sklizeň uschovám. / Komu dílo zanechám? –“), odpor k násilné vládě mužů (závěr Sestry Borovice z roku 1901: „On mne zardousí, / pilu si brousí!“) a zvykové poslušnosti žen (verš z válečné skladby 1914–1916: „Roditelky obstaraly materiál katům“), k podléhání technice („Jak se stalo, řekněte jen, / ve stroj že stočen / člověk zotročen“), k vědě a vzdělání bez vazby na přírodu („Slyš, člověče přeucený, / z Ráje navždy vyloučený, / vzdělaností omráčený, / nad činností tvojí lkám!“ nebo „Proudem ženou se poučky z objemných kalamářů. / Do formulí sebe vlili – / ze zkumavek se napili.“ atd.).

Verše nás bezprostředně konfrontují s programovou „divočinou slov“ – neučesaností, nelibivostí, arytmií, fragmentárností, nehotovostí a tvarovými variacemi, které patří k autorčinu hledání.

Zejména v protestních verších a související rýmotvorbě Pammrová mateřštinu (z jejího hlediska možná „pamateřštinu“) nejednou ohýbá a deformuje (rýmy *přehrada – seřada; Řeků – nářeků*; dvojverší „Hledejte, zkuste, / jak člověk vzrůsté!“), láme a po svém skládá (*Lásky sebevoucí; lžisvítilny*), preferuje formální nedokonalost, někdy až chudobu rýmů, často gramatických, ale významově bohatých (*ženo! – věno – utraceno – převrženo – navlečeno; zmetků – předků; omylů – stylu; Indián – zanedbán; Lásky – Otázky – svazky; Světobolem – alkoholem; strojem – nepokojem – bojem; éra – pera – Příšera; systému – Nejistému; předzvěsti – štěstí*). Pammrová, obeznámená s českou, německou i francouzskou poezií, přitom dobře ví, co činí: „Podávám do hříčky rýmů balenou anekdotu. / Kdo z přítomných, kdo z nezvěstných vystihne pravou notu? // Záludný nátěr tu stírám – / ozdobu stylu přezírám – / vzpírám se – vzpírám! / Čemu? // Životu ne- životnému, / vyšňořenému, pokalenému, / zahalenému v rakvi systémů.“

Jazykové naschvály a sarkasmy jsou však u Pammrové spíše jakousi očištnou průpravou k výpovědi v tónu, kterým je psán její známý epitaf nebo verše: „Svět jiný hledám, nezamžený, / kde vstup i skon je prozářený...“ Když jí Březina jednou napsal: „Krása formy! Ona jediná dává nesmrtelnost pozemskému snění“ (8. února 1899), Pammrová mu odpověděla: „Nemyslete, že [...] chci popíratí podklad vši umělecké existence. To ne. – Vidím jen nemožnost utvořit formu pro to, co jen *bez* formy může existovat. Vítám každý výtvar umělce, který na troskách bývalé kultury tvoří tak, aby první zvuk s posledním akordem splynuly v jedno... A to ticho, to ticho, které přijde po tom splynutí všech forem v praformu *preformy* – takové ticho je mým snem...“

K dobrým důvodům, proč verše Anny Pammrové v uspořádání Jiřího Kuběny reeditovat, lze přidat i to, že z perspektivy Národní knihovny a jejího konzervačního fondu vydání z roku 2000 vůbec neexistuje – což je pro tuto autorku a průkopnické, někdy podzemní vydávání jejích textů ve dvacátém století skoro příznačné. V tomto století však už o ní vzniklo několik studií, diplomových prací a disertací či divadelních inscenací, aniž by si většinu jejích nepočetných knih mohli zájemci přečíst a aniž by existovala třeba jen její časopisecká bibliografie. Společnost Anny Pammrové je v těchto snahách zatím osamocena a svou ediční péčí (včetně revizí textů, edičních poznámek atd.) ukazuje cestu. Doufejme tedy, že pro Annu Pammrovou a její texty už nastal správný čas. Přinejmenším pro společenskou absurditu posledních týdnů asi v české vázané řeči ne-najdeme výstižnější komentář než její: „Vy Odlišní, nevzdělání, / chraňte nás v čistém ústraní / před smělou a profánní / vládou všech motorů / z říše reflektorů.“

Z veršů A. Pammrové nově nalezených v prosinci 2025

Anna Pammrová a ženy v české filozofii 20. století

Hana Tenora Pokorná

Na počátku září 2025 proběhla v Praze dvoudenní konference u příležitosti 80. výročí úmrtí Anny Pammrové pod názvem **MEZI MYŠLENKOU A INSTITUCÍ: ženy v české filozofii 20. století**.

Pořadatelé byla na prvním místě Přírodovědecká fakulta UK, dále Filozofický a Sociologický ústav Akademie věd ČR a Ústav pro soudobé dějiny.

Obsahem konference se prolínalo několik témat. Základním motivem bylo postavení ženy ve vědě a specificky v české a slovenské filozofii. V úvodním vystoupení profesorka Milena Bartlová upozornila, že dosavadní nastavení systému vědy předem v mnohém vylučuje ženy z důvodů jejich role v rodině. Ukazuje se, že mnoho nadějných žen mizí z odborné scény po absolvování a počátcích kariéry z důvodu mateřství, ale svou roli hraje dokonce i změna příjmení či nedostatečné finanční zdroje zejména v oblasti humanitních věd. Zmínila také trvalý také despekt vůči ženám speciálně ve filozofii, která je po staletí mužskou doménou.

Program konference byl velmi bohatý, vedle okruhu Ženy a vzdělanost, který zachycoval roli žen v univerzitním prostředí, se věnoval zapojení žen do filozofické komunity, rekonstrukci filozofického světa a jeho přesahu k dalším disciplínám a konečně proměnám filozofie a toho, jak se na ní ženy podílely v kontextu politických a společenských změn.

V tomto textu se zaměřím především na příspěvky spojené s osobností Anny Pammrové, které byly prezentovány již první den v hlavním bloku.

Docentka PhDr. Dagmar Pichová, Ph.D. z Katedry filozofie Masarykovy univerzity ve svém příspěvku „**Mužské hlavy na ženských tělech**“ **Albína Dratvová a Anna Pammrová o vzdělaných ženách** vycházela z textů obou žen, které žily zhruba ve stejné době. Zatímco první se stala jedinou docentkou filozofie v době První republiky, tak filozofie Pammrové i její osobnost stála stranou zájmu. Obě se však vyjadřovaly k postavení žen a jejich možnostem ve vztahu ke vzdělání, obě představovaly výjimku v převážně mužském intelektuálním prostředí a jejich výjimečnost se stala předmětem různorodých reflexí.

Další přednášející byla Mgr. Michala Mikolášíková, Ph.D., která je členkou společnosti Anny Pammrové, jejímuž odkazu věnovala také velkou část své doktorandské práce a realizovala již několik přednášek ve prospěch Společnosti, jak v prostředí univerzitním, tak pro veřejnost a členy SAP, prezentovala příspěvek **Pojetí emancipace a feminismu v díle Anny Pammrové**. Cílem příspěvku bylo představit esejistické a poetické dílo Pammrové, jehož prostřednictvím se vyjadřovala k postavení žen, vnitřní svobodě a duchovní dimenzi ženské existence. Pammrová byla velmi kritická k tehdejšímu emancipačnímu hnutí, které vnímala jako povrchní, málo radikální a neschopné se vymanit z područí patriarchálních hodnot. Vytvořila vlastní pojetí ženské emancipace, založené na duchovní obnově, návratu k přírodě a etickém sebeuvědomění. Její pojetí je mnohem hlubší, neboť si uvědomovala, že ženy nejsou omezovány jen společenskými institucemi, ale že především svou vlastní vnitřní nesvobodou. Řešením rozhodně není vstoupit do mužského světa, ale je potřeba pro ženy vytvořit prostor pro novou kulturu, založenou na skutečně lidských hodnotách podpořených i novým jazykem.

Přednášející zdůraznila, že Pammrová předběhla svou dobu nejen v tématu ženské otázky, ale také v uchopení vztahu člověka k přírodě,

který byl formován její hlubokou úctou k přírodě jako k živoucímu celku. Příspěvek Michaly Mikolášikové přiblížil nejen myšlenky Anny Pammrové, ale prostřednictvím řady citátů i literární formu jejích textů, které, ať již jako eseje, próza či poezie, vždy obsahovaly hluboké filozofické úvahy. V závěru také přednášející upozornila na počín Společnosti Anny Pammrové, díky kterému je k dispozici druhé vydání výboru veršů Divočinu slov mi nech.

Třetím příspěvkem k osobnosti Anny Pammrové bylo vystoupení Mgr. Veroniky Krajíčkové, Ph.D. pod názvem **Anna Pammrová a kritika tehdejšího vzdělávacího systému**. Vzhledem k tomu, že se autorka příspěvku dlouhodobě zabývá britskou modernistkou Virginii Woolfovou a procesuální filozofií Alfreda North Whiteheada, reflektovala i jejich kritiku vzdělávacích institucí, která je výtkám Pammrové vůči tehdejšímu vzdělávacímu systému velmi podobná.

Přednášející se nejdříve zaměřila na způsob vzdělávání Anny, který byl založen na domácí výuce guvernantkou a domácími učiteli a kladl důraz na vštípení dovedností, které si v té době představovala společnost jako vhodné pro mladé dámy, včetně domácích prací. Anna ovšem toužila po rozvíjení svých vloh v oblasti literatury a jazyků, přičemž se nakonec k dokonalé znalosti němčiny a velmi dobré znalosti francouzštiny a angličtiny dopracovala jako samouk. Podobně vlastním studiem získávala znalosti z oblasti filozofické a duchovní literatury. Proto na rozdíl od Wolfové, která kritizoval zákaz vzdělávání žen zejména na vysokých školách, Pammrová považovala oficiální vzdělávací instituce za škodlivé. Odsuzovala jejich způsob výuky jako tyranský a dogmatický, přetrhávající pouto mezi člověkem a přírodou a také potvrzující ve společnosti zavedený patriarchát.

Tyto nedostatky vzdělávání, které shodně s Woolfovou považovala za určitou příčinu nenávistného a válečného chování zejména u mladých mužů, podle Pammrové mohou vést ke zničení civilizace. Jak ve svých dílech Pammrová zdůrazňovala, tak civilizace, která se řídí heslem „boje na život a na smrt“, přetíná pouto k přírodě a ničí dobré vlastnosti člověka. V tom je zajedno jak s Rousseauem, Whiteheadem, ale shoduje se také s Rudolfem Steinerem v základním pojetí schopností a hodnot, které by měly být člověku výchovou a vzděláváním přiblíženy. Jako pacifistka vystupovala pro pěstování dobra v člověku, které mělo být spojeno se zušlechťující prací a schopností hájit a zachovávat život. Její rázné vystupování proti egoismu a ničení přírody bylo silně ovlivněno jejím vegetariánstvím a těsným sepětím s přírodou, uprostřed které žila.

Příspěvek vzbudil diskusi o alternativním školství a jeho současných možnostech.

V druhém dni konference byly žáky střední školy pod vedením jejich vyučující Michaly Mikolášikové prezentovány výsledky vzdělávacího a badatelského projektu pod názvem **Představení odkazu Anny Pammrové očima žáků střední školy SPŠ, SOŠ a SOU, Hradec Králové**. Na projektu spolupracovala jako mentorka Mgr. Helena Pernicová, předsedkyně Společnosti Anny Pammrové, a docentka Alena Zachová z Univerzity v Hradci Králové. Hlavním výsledkem práce studentů bylo představit život a dílo Pammrové formou vizuálního panelu (banneru), který bude nadále sloužit jako pomůcka pro širší veřejnost a potřeby výuky. Banner shrnuje základní biografické údaje o Pammrové a tematizuje její hlavní filozofické okruhy – ekologické myšlení, kritiku patriarchátu, duchovní rozměr ženské identity či úvahy o vzdělání a svobodě jednotlivce. Uvedené oblasti doplnili zapojení žáci Tereza Lorberová, Daniela Klepalová, Jonáš Vitásek a Antonín Stárek autentickými citacemi z tvorby

Anny Pammrové. V následné diskusi padly na prezentující otázky, jak se jim pracovalo s texty a co jim seznámení s osobností Anny Pammrové i účast na konferenci přinesla, což reflektovali jako kladné ve více úrovních rozvoje jejich dovedností a poznatků.

Závěr konference patřil Kulatému stolu, který byl otevřenou diskusí účastníků a účastnic o možnostech dalšího bádání a spolupráce na téma ženy ve filozofii a obecně ve vědě. Mezi jinými se hovořilo o konceptu ženských dějin a jejich zpracování v rámci naší historie, byl připomenut projekt Katedry filozofie Masarykovy univerzity Ženy v české filozofii a vědě a na něj navazující současné vzdělávací cykly o významných ženách pro učitele a veřejnost. Všichni zúčastnění se shodli na nutnosti pokračování v organizaci podobných platform za účelem vzájemné podpory a výměny poznatků s cílem dosáhnout uznání přínosu žen a rovnějšího zastoupení ve vědě a filozofii.

Studenti z Hradce Králové při prezentaci na konferenci v Praze 3. září 2025

Setkání Společnosti Otokara Březiny v Jaroměřicích nad Rokytnou

Anděla Hájková

Společnost Otokara Březiny pořádá každoročně tradiční podzimní setkání v Jaroměřicích nad Rokytnou. Letošní akce konaná 13. září 2025 byla věnována hlavně Anně Pammrové. Setkání jsem se zúčastnila s předsedkyní SAP Helenou Pernicovou. Pro mne to byla první návštěva tamního muzea, kde je v prvním patře i část věnovaná Anně Pammrové. Jsou zde vystaveny mimo jiné její knihy, busta apod.

Na programu byl nejdříve pietní akt u hrobu Otokara Březiny s nádherným náhrobkem od jeho přítele Františka Bílka. Proslov přednesl pan Jiří Höfer, místopředseda SOB. Zmínil, že žijeme v době, kdy se v Evropě opět válčí a v řadě zemí právo a spravedlnost neexistují. Citoval dále až prorocká Březinova slova pronesená nedlouho před jeho smrtí v roce 1929, že „...lidstvo se zbaví poslušnosti a kolektivní odpovědnosti...dojde ke svárům všech se všemi, všechny duchovní vazby budou přetřhány ve prospěch moci a peněz... umění a věda se stanou nástroji mocných a bezohledných jedinců.. Objevů se zmocní lidé, obracející se proti lidstvu.“

Pan Jiří Höfer u hrobu Otokara Březiny

Pak následovalo v muzeu vystoupení písničkářky Barbory Havláskové v pořadu Poezie v tónech. Ta nádherným způsobem opatřila hudbou krásné verše známých básníků – Františka Halase, Josefa Hory, Karla Tomana, Karla Hynka Máchy, ale hlavně i naší Anny Pammrové. S doprovodem kytary zazpívala poutavé písně a sklídila velký úspěch. Zakoupila si dokonce knihu Antieva, aby se víc dozvěděla o Pammrové, a to jí pomohlo při dalším zhudebňování jejích básní.

Odpoledne pokračoval program v hotelu Opera, který byl věnován celý básním a dopisům Anny Pammrové Otokaru Březinovi pod názvem citátu z jednoho jejího dopisu básníkovi – „Vy půjdete na Parnas a já na poušť“. Nejdříve hovořila naše předsedkyně Helena Pernicová, která seznámila přítomné s letošním dvojím výročím Pammrové – 165 let od narození, 80 let od úmrtí – a také krátce představila Společnost Anny Pammrové, její činnost během uplynulých desetiletí i v současnosti. Promítanými fotografiemi připomněla největší pammrovskou událost letošního jara, slavnostní uvedení nového vydání knihy veršů Divočinu slov mi nech. Upozornila také na přenosný informační panel o AP, pořízený ve spolupráci se studenty z Hradce Králové, který měl zde v Jaroměřicích svou premiéru.

Následovala odborná přednáška paní Michaly Mikoláškové z univerzity v Hradci Králové zaměřená na charakteristiku poezie Anny Pammrové a na její jedinečnost. Byl to zajímavý pohled na dílo AP a na její postavení v tehdejší literatuře a společnosti.

Prostřednictvím badatelek a editorek Daniely Iwashity a Elišky Müllerové z Ústavu české literatury AV ČR se širší veřejnost poprvé více dozvěděla o projektu vydání dopisů Anny Pammrové Otokaru Březinovi. Připomněly, že v roce 2009 byl do státního archivu v Táboře předán

karton písemností obsahující přes 200 dopisů Anny Pammrové Otokaru Březinovi, které byly do té doby nezvěstné. Tři čtvrtiny těchto dopisů byly však psány francouzsky, takže překladatelé a badatelé léta pilně pracovali a pracují na utřídění a přípravě vydání této nově objevené korespondence, která vyjde pod stejným názvem, jako mělo celé odpoledne – „Vy půjdete na Parnas a já na poušť“. Na dvojjazyčném edičním díle se podílí i francouzský bohemista Xavier Galmiche.

Badatelky velice zajímavým způsobem seznámily přítomné, jak n snadné bylo v korespondenci OB a AP odhadnout, kterým dopisem reagoval jeden na dopis druhého, neboť většina Anniných dopisů nebyla datována. Předčítaly z dopisů, kdy každá z nich četla z dopisů jednoho a druhá odpovídala dopisem druhého.

Celé setkání se velice vydařilo a jistě přispělo k rozšíření povědomí o výjimečnosti Anny Pammrové.

Daniela Iwashita a Eliška Müllerová seznamují publikum s korespondencí Otokara Březiny a Anny Pammrové

Vlakem a autobusem za uměním do Petrкова

Zdeňka Dohnálková

V polovině října uspořádala Společnost Anny Pammrové ve spolupráci s Městskou knihovnou Tišnov výlet do Petrкова. Knihovnou zvolený název výletu „Zámek Petrkov“ přilákal docela početné publikum, část i nevědoucích pranic o skutečné podobě „zámku“ a jeho umělecko-literárních souvislostech. Přesto však nebyli ani oni zklamáni, i když neviděli žádné honosné šlechtické sídlo. Naopak mi mnozí řekli, že pro ně setkání s realitou života a osudy rodiny Reynkových bylo inspirativní. Mezi účastníky bylo i několik členek SAP, které Petrkov navštívily vícekrát ještě za života bratrů Reynkových, kdy jsme sem zásluhou organizátora p. Zábrší směřovali několik návštěv. Všichni jsme viděli, že tento starý dům, sídlo statkářské rodiny Regneků (původní zápis jména Reynek) od roku 1866, je opět v dobrém stavu. Po smrti obou bratrů Reynkových v roce 2014 zde žili potomci Daniela Reynka, kteří se po několika letech rozhodli prodat. Naštěstí se, i díky veřejné iniciativě, v roce 2020 Petrkov dostal do majetku státu a je ve správě Památníku národního písemnictví, který zde zřídil Česko-francouzské kulturní centrum. To dům zpřístupnilo a pořádá zde i velmi zajímavé kulturní pořady a výstavy. Při naší návštěvě jsme ocenili také příjemné návštěvnické zázemí s občerstvením a možnost průvodcovské služby, Na úvod jsme zhlédli velmi kvalitní dokumentární film o rodině Reynkových, počínaje dětstvím Suzanne Renaud a Bohuslava Reynka, příběh jejich seznámení a společného života, který mezi léty 1926–1936 vedli střídavě v létě v Petrkově a zimu trávili v městě Suzannina mládí Grenoblu. Ve filmu byly požitky autentické fotografie, záznamy z úředních dokumentů i ukázky z tvorby

obou manželů. Neveselý život rodiny v dobách komunistické nadvlády, kdy jim byl rodový statek znárodněn a jen na přímluvu známých nebyli vystěhováni, byl také připomenut..

Po promítnutí filmu nás průvodci provedli celým domem, částečně rekonstruovaným. Byly obnoveny tapetové malby stěn, podlahy, zbylý interiér. Mne osobně nejvíce dojala cestovní truhla Suzanne Renaud, s kterou přijela do Čech. V kuchyni jsme si prohlédli i legendární modrá kamna, u kterých se Bohuslav Reynek hrbil při rytí svých grafik. Centrum se rovněž stará o přilehlý park a zahradu, z výpěstků dokonce vaří marmelády. Z parku byly odstraněny havarijní dřeviny a dosazeny nové, také se vysazují rostliny, které se zde dříve pěstovaly. V dobrém stavu je i zahradní ateliér Bohuslava Reynka, kam se uchýloval ke své tvorbě, aby nebyl rušen žádným domácím hlukem. I kamenná Suzannina lavička, v létě obklopená kapradím, jak jsem si ji pamatovala z poslední návštěvy, je na svém místě... Spadané listí v mlžném podzimu mi připomnělo náladu některých básní Suzanne Renaud i Bohuslava Reynka (naštěstí ne ty apokalyptické), také mnohé fotografie jejich syna Daniela měly často snivé botanické motivy. Hlavou mi zněla zhudebněná podoba Reynkovy básně Podzimní motýli:

*Za zdmi a za ploty,
podzimní motýli,
spolu jsme skryli se,
steskem se živil.*

*Poslední motýli
za zdmi a za ploty
závětrí hrálo nás
v nadějích samoty.*

*Tajemní motýli,
na dlaních jeseň
v tichu jste zářili
zlatě a ruměně.*

*Podzimní motýli,
ještě mi vzlétněte,
zasviťte na chvíli
touze v tmě zakleté.*

Básnická díla Suzanne Renaud i Bohuslava Reynka jsou posledních letech opět vydávána. Také se jejich verše staly inspirací pro mnohé hudebníky a hudebnice (Karel Vepřek, Vladimír Václavek, Iva Bittová aj.). Výtvarné dílo Bohuslava Reynka bylo v nedávné době také významně připomenuto, např. při výstavních projektech v humpolecké 8smičce „Vrchovina, krabatina, mrchovina – solitéři Vysočiny“ (2019) a „Jdu prachu samotou s průhledy do zahrad – Reynek v dialogu“ (2022). K oběma byly jejich kurátorem Milošem Doležalem knižně vydány i hodnotné katalogy, které byly vyhlášeny Nejkrásnějšími knihami roku v kategorii výtvarný katalog. Fotografická díla syna Daniela pak bylo možné vidět v mnoha regionálních galeriích nebo v Muzeu fotografie v Jindřichově Hradci. Je neuvěřitelné, že taková díla vznikala v tak prostě zařízeném prostoru za často neutěšených podmínek, nedostatečně vytápěném domě a nedostatku světla.

Po prohlídce domu Reynkových jsem se směle vypravili po zelené turistické značce, zčásti po silničce, směrem na Svatý Kříž, kde jsme navštívili hřbitov, kde jsou členové rodiny Reynkových pochováni. Část účastníků chtěla pokračovat pěšky do Havlíčkova Brodu, ale protože počasí neslibovalo žádné krásné výhledy, tak se připojili k většině a veřejnou dopravou Vysočiny jsme se dostali do Havlíčkova Brodu a odtud rychlíkem zpět do Tišnova.

Zpráva o přednášce Heleny Pernicové pro královéhradeckou pobočku Literárněvědné společnosti

Michala Mikolášiková

Ve čtvrtek 20. listopadu 2025 proslovila předsedkyně Společnosti Anny Pammrové, paní magistra Helena Pernicová, na Univerzitě v Hradci Králové pro komorní sešlost akademiků a širší veřejnost svoji přednášku s názvem „*Anna Pammrová a její vize nového žití*“. Přednáška se věnovala životu a myšlenkovému odkazu jedné z nejpozoruhodnějších osobností české intelektuální a literární historie a méně známým okolnostem její participace na snahách o vznik tzv. mírové kolonie.

Helena Pernicová a Michala Mikolášiková při přednášce na Univerzitě Hradec Králové

Helena Pernicová posluchače postupně uvedla do životní dráhy Anny Pammrové a zaměřila se na vymezení myšlenkových okruhů, kterých se její tvorba dotýká. V druhé polovině přednášky publikum seznámila s méně známou kapitolou jejího života, kdy se aktivně podílela na formování vize mírové kolonie ve spolupráci s o generaci mladšími aktivisty a intelektuály v čele s nakladatelem Cyrilem M. Höschlem. Vizi soběstačné obce, dnes bychom řekli komunity, se však přes veškeré snahy nakonec nepodařilo kvůli počáteční finanční investici uskutečnit.

Helena Pernicová o této etapě života Pammrové soudí, že motivem k nečekané a pro autorku netypické aktivitě, kdy se rozhodla dokonce i cestovat, mohlo být právě přesvědčení o bytostném sebeutváření, které je jedním z charakteristických postojů pro její tvorbu. Paní předsedkyně v této souvislosti připomněla i myšlenku Pammrové: „*Nemůžeme postoupit vpřed, aniž bychom měnili sami sebe: Sebetvorba musí být stejně universální jako tvorba věcí.*“

V průběhu devadesátiminutové přednášky se posluchači seznámili nejen s biografickými fakty a ukázkami z díla Pammrové, ale také s širšími souvislostmi jejího uvažování – od kritiky civilizačních přetížeností až po její osobitou představu „nového žití“, založenou na etickém sebevzdělávání, skromnosti, autenticitě a blízkosti k přírodě.

Přednáška vzbudila živý zájem a následná diskuze jen potvrdila, že odkaz Anny Pammrové zůstává inspirativní i pro dnešního člověka, hledajícího cestu k hlubší vnitřní rovnováze a k odpovědnějšímu vztahu ke světu.

ZPRÁVY

Přednáška v Mahenově památníku

V úterý 7. října 2025 jsme se po delší době sešli v Mahenově památníku v Brně, kde se uskutečnila velmi zajímavá přednáška *Mystické prvky v díle Anny Pammrové*, kterou pro nás a další zájemce připravila dr. Hana Tenora Pokorná.

Ve svém vystoupení ilustrovala, jak myšlení a tvorbu Anny Pammrové ovlivnily dobové duchovní proudy, především okultismus, spiritismus a teosofie, ale také mazdaznan Otomana Hanishe.

K tématu, které není dosud badatelsky příliš pokryto, se chceme ještě vrátit.

Hana Tenora Pokorná při přednášce v Mahenově památníku

Pammrovské objevy v Brně-Lišni

V průběhu roku 2025 jsme se dozvěděli, že v Brně-Lišni žijí potomci dr. Josefa Karoly (1933–1997), důležitého iniciátora a aktéra Společnosti Anny Pammrové v prvních letech její činnosti. Již samotné toto zjištění pro nás bylo cenné, protože bychom se rádi o životě tohoto brněnského historika a literárního vědce dozvěděli víc. Měli jsme také zprávu, že v jeho archivu se nachází i několik dopisů Anny Pammrové tišnovskému učiteli Ladislavu Palasovi, který byl jejím přítelem a podporovatelem ve 40. letech. Snažili jsme se tedy s rodinou propojit a v polovině prosince se podařilo uskutečnit návštěvu Heleny Pernicové u paní Jany Strnadové, dcery dr. Karoly. Mohli jsme si prohlédnout bohatou dokumentaci a vypůjčit si celou složku s označením „Anna Pammrová – velmi vzácné“. V ní se po jejím zevrubném prohlédnutí nachází celkem 17 dopisů AP z let 1941–1943, v mnohých jsou vloženy i lístky s verši, dosud neznámými. V deskách však čekala ještě větší vzácnost – sešit s převážně francouzsky psanými výpisky Anny Pammrové z její četby, o jehož existenci jsme věděli, ale netušili jsme, kde se nachází. Přesná datace zápisků není průkazná, ale předpokládá se doba přelomu století nebo na začátku 20. století.

Osobnosti Josefa Karoly i dopisům Ladislavu Palasovi se budeme podrobněji věnovat v příštím čísle věstníku.

Cena Adapterra Awards pro Jiřího Nohela

Lesník z Velkobítešska, hudebník a básník Jiří Nohel patří mezi dlouholeté příznivce Společnosti Anny Pammrové – se svou skupinou Žalozpěv (dnes Listověj) v minulosti doprovodil několik našich kulturních pořadů v Jamborově domě a Galerii Diana. V živé paměti máme zejména podání zhudebněných veršů českých básníků při vystoupení v září 2015, jemuž

byla přítomná i redaktorka Českého rozhlasu Alena Blažejovská. Díky ní a jejímu následnému rozhlasovému dokumentu „*Muž, který sází stromy. Boj se suchem a kůrovcem v podání lesníka a muzikanta z Vysočiny*“ z roku 2019 jsme se pak dozvěděli víc o Jiřího odborné lesnické práci a dlouholetém úsilí o vytváření a udržování přírodě blízkého, zdravého a přirozeného lesa.

Proto nás velmi potěšilo, když jsme se na podzim roku 2025 dočetli, že se Jiří stal nositelem významné ceny Adapterra Awards, kterou uděluje Nadace partnerství za projekty a aktivity, které mohou sloužit jako příklady adaptace na změnu klimatu v České republice. Ocenění pro Jiřího Nohela spadá do kategorie Krajina: „*Dvě dekády života zasvětil lesník Jiří Nohel péči o lesy a krajinu na Velkobítešsku. Nepůvodní smrkové monokultury přeměňuje přírodě blízkými lesnickými metodami na odolnější smíšené lesy. Po obdobích sucha a kůrovcové kalamitě v roce 2018 se rozhodl nejít cestou plošného kácení. Hospodaření je zde unikátní zejména tím, že Jiří Nohel část suchých stromů zachoval, což podpořilo návrat biodiverzity a zrychlilo přirozenou obnovu lesa. Postupným tlením mrtvého dřeva se navíc vracejí živiny do ochuzené půdy.*“

Jiřímu Nohelovi jsme k ocenění pogratulovali a domluvili se, že se do „jeho lesa“ u Borovníku společně s ním na jaře nebo v létě vypravíme.

Společná návštěva výstavy k 150. výročí narození Aloise Kalvody

Zdeňka Giacintová

Na podzim se uskutečnil společný výlet některých členů SAP do Šlapanic u Brna, kde probíhala v Muzeu Brněnska jedinečná krajinářská výstava „**Za obzor krajiny. Od plenérové malby Mařákovců po environmentální umění**“. Nad názvem výstavy jsem se příliš nezamýšlela, očekávajíc další retrospektivu významného šlapanického rodáka (velká výstava ke 150. výročí narození Aloise Kalvody proběhla již v tomto roce v Klatovech). Šlapanická výstava je sice rozsahem nevelká, ale o to více kurátorsky široce a netradičně pojatá. Příjemně mne překvapilo propojení klasické krajinomalby 19. a začátku 20. století s několika příklady zaznamenávání krajiny současnými autory.

Díla Aloise Kalvody na výstavě zde můžeme porovnávat i s obrazy jeho vrstevníků a spolužáků z Mařákova krajinářského atelieru. Mimo obraz Kalvodova učitele Julia Mařáka jsou tu zastoupeny i krajiny Antonína Slavíčka, Otakara Lebedy či Antonína Hudečka. Náš jubilant Alois Kalvoda mezi nimi jistě vyniká svou neobyčejně velkou produkcí a širokou škálou námětů krajin velmi si zeměpisně vzdálených (okolí Šlapanic a Brna, Českomoravská vrchovina, Moravský kras, Buchlovsko, Křivoklátsko, Jižní Čechy, Šumava a Pošumaví, Bosna a Hercegovina a další). S oblibu se napříč svou tvorbou vracel k oblíbenému námětu březového háje, který je na výstavě zastoupen hned několikrát. Ve své tvorbě se Kalvoda vyrovnával se s celou řadou vlivů a směrů malířství první třetiny 20. století. Stylově byl ovlivněn českými a středoevropskými tradicemi realismu a romantismu v krajinomalbě, ale i později k nám pronikajícím impresionismem. Působil na něj i malířský expresionismus.

Progresivní směry jako kubismus a abstrakce se ho již ale nedotkly, stejně jako pozdější poetismus. Zcela trefně Jiří Machalický Kalvodu nazývá „završitelem moderní české krajinomalby“.

Alois Kalvoda je ve své malbě charakteristický pevně stavěnou krajinou ve spojení s neustálými proměnami přírodních cyklů, hrou tvarů, světél a stínů. Uměl vystihnout nekonečně se opakující děje, které přírodu neustále proměňují. Proto nás jeho obrazy oslovují a dokážou nás plně zaujmout i dnes. Kalvoda byl rovněž významným uměleckým pedagogem. Vedl nejprve svou vlastní malířskou školu v Praze a později na zámku v Běhařově u Klatov, který koupil za tímto účelem koupil. V Běhařově nejen vyučoval malbu (mezi jeho žáky zde patřili např. Josef Čapek nebo Josef Váchal), ale shromáždil zde i rozsáhlou soukromou sbírku starého i současného umění.

Vnímám jako opravdu skvělý počín doplnit výstavu tvorbou krajinářů současných, ať již fenomenálním mladým hyperrealistou a průzkumníkem krajin Adamem Kašparem nebo senzitivními obrazy Jana Karpíška. Karpíškovy obrazy nejsou klasickými malbami, ale krajina je vlastně utváří sama, když autor nasype na plátno přírodní pigmenty či hlínu a nechá obrazy volně ležet delší čas v krajině. Silně působící na naše emoce krajiny – mapy Veroniky Remak, které vychází z leteckých snímků ukrajinského území zasaženého válkou. U výše uvedených autorů nejde o nastavení zrcadla či ukázkou protipólu ke krajinám Mařákovců, ale o ukázkou posunu ve vnímání krajiny v době Kalvodově a nyní. Myšlenkový ponor do obsahů i forem novodobých obrazů nám umožňuje odstupy a předěly v prostorách výstavy, abychom se posléze mohli opět navrátit do reálných přírodních scénérií.

Prohlídka výstavy ve Šlapanicích s její kurátorkou Hanou Fadingerovou

Na výroční schůzi SAP konané 30. 11. 2025

Vydala Společnost Anny Pammrové z.s., Tišnov

Redakce: Helena Pernicová

**Fotografie: Roman Rogner, Michala Mikolášíková,
Hana Tenora Pokorná, Helena Pernicová**

Předtisková příprava: Hana Dohnálková

**web: annapammrova.cz
helenapernicova@gmail.com**